

Glefsa

Brot úr hagvísun og skýrslum SSV og annað tengt efni – 8. tbl. 2026

Búferlaflutningar á Vesturlandi

Vífill Karlsson

Á Vesturlandi voru hreinir búferlaflutningar jákvæðastir í Hvalfjarðarsveit árið 2025. Þeir voru neikvæðir í þremur sveitarfélögum á Vesturlandi. Þessar tölur voru hins vegar jákvæðar fyrir öll sveitarfélög á Vesturlandi yfir tímabilið 2021-2025 en neikvæðar fyrir konur í tveimur sveitarfélögum.

Inngangur

Búferlaflutningar eru áhugaverðir öllum sem er umhugað um byggðapróun og sveitarstjórnarmál. Í doktorsritgerð var dregin upp mynd af búferlaflutningum á 20 ára tímabili 1987-2006. Þar kom fram að á fyrstu fimm árum þess voru aðfluttir færri en brottfluttir (og því neikvæðir nettó búferlaflutningar) í nánast öllum sveitarfélögum á landsbyggðinni, en þó nokkur breyting hafði orðið til batnaðar á síðasta fimm ára tímabili þess (Vífill Karlsson, 2012, bls. 154). Í millitíðinni hafði stórum verkefnum verið hrundið af stað eða lokið t.d. Hvalfjarðargöngum og Kárahnjúkavirkjun. Þá hafa fræðimenn á sviði byggðamála látið hafa eftir sér að íbúapróun hafi verið jákvæð bæði á höfuðborgarsvæðinu og landsbyggðinni um nokkurt skeið (t.d. Þóroddur Bjarnason, 2026). En búferlaflutningar segja svosem ekki nema hálfa söguna um íbúapróunina því inni vantar fæðingar og dánartölur. Í þessari Glefsu verða búferlaflutningar á Vesturlandi settir í brennidepil og svosem ekki í fyrsta skipti sem SSV fjallar um þá, síðast fyrir þremur árum (Vífill Karlsson, 2023). Fyrst verður fókusinn settur á árið 2025, síðan verður lengra tímabil skoðað og að síðustu verða konur dregnar sérstaklega út. Gögnin komu frá Hagstofu Íslands og Landmælingum Íslands, höfundur sá um útreikninga og niðurstöður verða birtar á GIS-kortum eingöngu.

Búferlaflutningar 2025

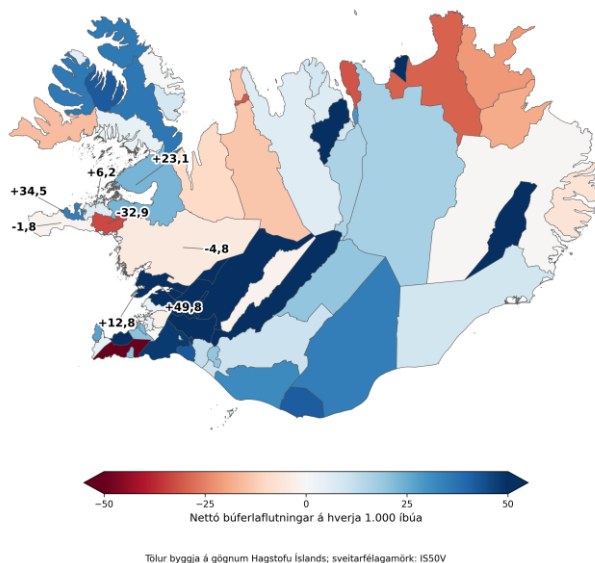
Dregnar voru upp tvær myndir fyrir árið 2025. Fyrst öll sveitarfélög á landinu, svo að hægt sé að sjá Vesturland í samanburði við sveitarfélög annarra landshluta (Mynd 1). Svo var Vesturland teiknað sérstaklega til að draga niðurstöður þess vel fram (Mynd 2). Tölurnar sem birtar eru fyrir Vesturland eingöngu eru nettó búferlaflutningar (aðfluttir umfram brottflutta) á hverja 1.000 íbúa (sem er einskonar hlutfallstala).

Á Vesturlandi voru nettó búferlaflutningar jákvæðir í fimm sveitarfélögum af átta (Mynd 1 og 2), mest í Hvalfjarðarsveit um 50 á hverja 1.000 íbúa, þá í Grundarfjarðarbæ og síðan í Dalabyggð. Neikvæðir voru

þeir í Borgarbyggð, Eyja- og Miklaholtshreppi og í Snæfellsbæ, hlutfallslega mest í Eyja- og Miklaholtshreppi.

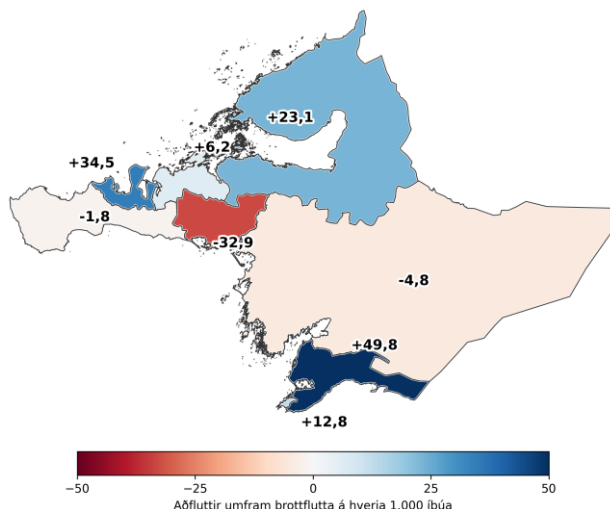
Mynd 1. Nettó búferlaflutningar í sveitarfélögum árið 2025

Aðfluttir umfram brottflutta á hverja 1.000 íbúa. Tölugildi sýnd fyrir sveitarfélög á Vesturlandi.

Mynd 2. Nettó búferlaflutningar á Vesturlandi, 2025

Aðfluttir umfram brottflutta á hverja 1.000 íbúa; litakvarði -50 til +50

Heimild: Hagstofa Íslands; sveitarfélagamörk: ISSOV. Meðalmannfjöldi ársins 2025 er notaður sem nefnari.

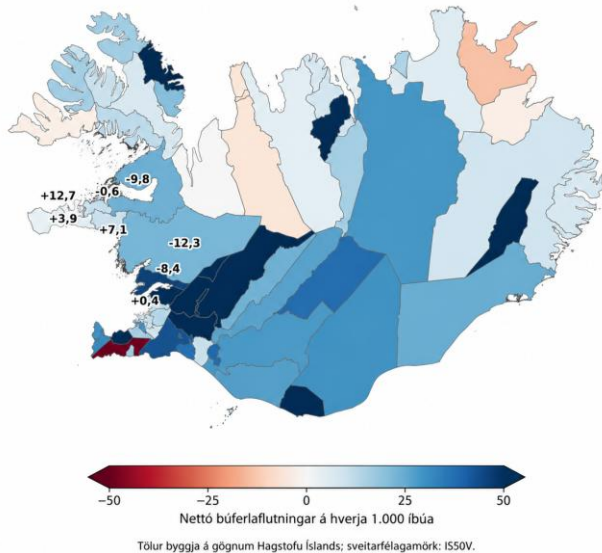

Vesturland er ekki eini landshlutinn sem bjó við neikvæða nettó búferlaflutninga á árinu (Mynd 1). Slík sveitarfélög er að finna í öllum landshlutum en flest á Norðurlandi. Grindavík kemur verst út á þessari mynd af þekktum ástæðum.

Verulega ánægjulegt er að sjá þróunina í Dalabyggð en þar hefur verkefnið Dalaauður verið rekið í fáein ár til þess að styðja við jákvæða byggðapróun. En hlutir geta nú sveiflast með afgerandi hætti á einu ári eftir hlutfallstölum, einkum í fámennum samfélögum, og þess vegna er betra að horfa til lengri tímabíla og það verður gert næst.

Mynd 3. Nettó búferlaflutningar í sveitarfélögum 2021-2025

Litir sýna meðaltal árunna 2021-2025 á hverja 1.000 íbúa; tölur á Vesturlandi sýna leitni

Búferlaflutningar 2021-2025

Á tímabilinu 2021-2025 voru nettó búferlaflutningar jákvæðir í öllum sveitarfélögum á Vesturlandi. Jákvæðastir á Vesturlandi voru þeir í Hvalfjarðarsveit en í níunda sæti á landsvísi. Dalabyggð var svo í öðru sæti á Vesturlandi og í því 23. á landsvísi. Fast á hæla Dalabyggðar kom Borgarbyggð í þriðja sæti en í 26. sæti á landsvísi.

Almennt má sjá að þróunin yfir fimm ára tímabil er mun hagfelldari landsbyggðinni en sú sem birtist fyrir eitt ár, 2025, og er í samræmi við að íbúðapróun hafi verið hagfelld víða á landsbyggðinni. Í rauninni er bara einn rauður flötur á kortinu 2021-2025, í Grindavík, einn bleikur og þrír fólbleikir (nærri jafnvægi).

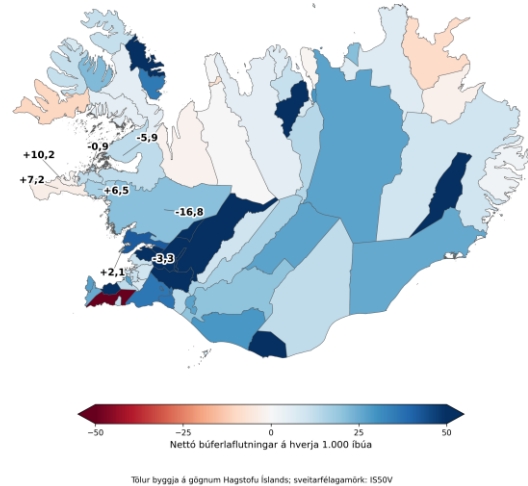
Tölurnar í myndinni eru að þessu sinni þróunin á tímabilinu (samkvæmt leitnitölum einfaldrar aðhvarfsgreiningar). Á þeim sést að tölurnar fóru heldur lækkandi í helmingi sveitarfélaganna og í þessari röð eftir umfangi: Borgarbyggð, Dalabyggð, Hvalfjarðarsveit, Sveitarfélaginu Stykkishólmi.

Búferlaflutningar kvenna 2021-2025

Konur eru, af ýmsum orsökum, hópur íbúa sem fólk í byggðarannsóknnum fylgist náið með (t.d. Vífill Karlsson, 2012, bls. 168). Þegar þær voru dregnar sérstaklega út í þessum tölum breyttust niðurstöðurnar svolítið.

Mynd 4. Nettó búferlaflutningar kvenna í sveitarfélögum 2021-2025

Litir sýna meðaltal árunna 2021-2025 á hverja 1.000 íbúa; tölur á Vesturlandi sýna leitni

Á Vesturlandi urðu þá tvö sveitarfélög neikvæð þegar horft var til meðaltals nettó búferlaflutninga kvenna á þessu tímabili (Mynd 4). Það var í Snæfellsbæ og Grundarfjarðarbæ. Hins vegar var þróunin þar jákvæð í báðum þessum sveitarfélögum sem sést á tölunum sem skrifaðar eru inn á myndina. Þannig að jafnvel þó meðaltalið hafi verið neikvætt þar þá dró verulega úr því þegar leið á tímabilið. Nettó búferlaflutningur kvenna var t.d. neikvæður í upphafi þess en endaði jákvæður síðasta árið í Grundarfjarðarbæ en nánast á núlli í Snæfellsbæ. Þannig að það eru batahorfur þar. Annars staðar var meðaltalið jákvætt en þróaðist með óhagfelldum hætti í fjórum þeirra og mest í þessari röð: Borgarbyggð, Dalabyggð, Hvalfjarðarsveit og Sveitarfélaginu Stykkishólmi.

Heimildir

- Vífill Karlsson. (2012). *Transportation improvement and interregional migration*. (Ph.D.), University of Iceland, Reykjavík.
- Vífill Karlsson. (2022). Búferlaflutningar á Vesturlandi: Uppruni nýrra íbúa og áfangastaður þeirra sem flytja brott, vægi flutningsjafnaðar og hreyfanleiki íbúanna. *Hagvísir Vesturlands*, 23(1), 1-61.
- Þóroddur Bjarnason. (2026). Réttlát kjördæmaskipan og ofríki stærðfræðinganna: Þarf að fjölga þingmönnum til að jafna atkvæðavægið? *Landsbyggðalatté*.
<https://landsbyggðalatte.substack.com/p/rettlat-kjordmaskipan-og-ofriki-strfringanna>